

Kwartiermakers: 'Maatregelen liggen op schema, intenties omzetten in daden'

De accountancysector heeft goede intenties en laat veelbelovende activiteiten zien om de kwaliteit van wettelijke controles te verbeteren. Er zijn echter nog wel "vraagtekens bij het omzetten van intenties in daden".

Met die uitspraak vatten de kwartiermakers Marlies de Vries en Chris Fonteijn hun halfjaarlijkse rapportage samen in een brief aan de minister van Financiën. De kwartiermakers laten weten dat de nadruk in het eerste half jaar lag op het (nader) kennismaken met de sector, het in gang zetten van de onderzoeken naar de structuurmodellen (waaronder het experiment met het intermediair model) en het in kaart brengen van mogelijke audit quality indicators. Daarnaast constateren zij dat "op alle onderdelen stappen gezet zijn" en dat de uitvoering van de aangekondigde verbetermaatregelen daarmee "vooralsnog op schema ligt".

De kwartiermakers laten verder weten dat er op het gebied van de voortgang en de samenhang van alle verbetermaatregelen een constructieve dialoog gaande is tussen en met het ministerie van Financiën, AFM, NBA en SRA. De overdracht van het toezicht naar de AFM is daarin momenteel een belangrijk onderwerp van gesprek. De Vries en Fonteijn geven verder aan dat zij zich zorgen maken over de effecten van de coronapandemie op de werkdruk van accountants, en de eventuele gevolgen daarvan voor de controlekwaliteit.

Dialogoog

De Vries en Fonteijn benadrukken dat zij proberen om doorlopend een dialoog te voeren met een brede groep stakeholders, waarbij het direct blijven spreken met een doorsnede van de gehele accountancysector een aandachtspunt is. "De accountancysector is zeer divers samengesteld, waarbij er vier zeer grote accountantsorganisaties zijn, circa twintig middelgrote kantoren en een groep van circa 250 kleine organisaties. Dat maakt dat het helaas niet mogelijk is om ook alle kleinere accountantsorganisaties individueel te spreken en daarom zoeken wij continue naar een goede balans tussen de verschillende gesprekspartners binnen de sector. Daarbij zoeken wij onder meer de verbinding met de NBA en SRA, de AFM en het ministerie van Financiën." Zij benaderen ook actief aankomende accountants en pas begonnen accountants, omdat zich niet "willen beperken tot geluiden uit de bovenste regionen van de accountantsorganisaties".

Uit de kennismaking met de sector is de afdrank dat de sector het belang van kwaliteitsverbetering inziet en wil meewerken. "Vanuit de leiding van de accountantsorganisaties worden de kwartiermakers naar ons idee omarmd en toont men bereidheid om gezamenlijk de kwaliteit omhoog te brengen, om langlopende discussies te beslechten en het beroep aantrekkelijk te houden voor huidige en toekomstige accountants." De kwartiermakers zien de doorvertaling van deze *tone at the top* naar alle organisatielagen een aandachtspunt is. "Immers, als de gewenste verbeteringen en cultuuromslag niet door eenieder gevoeld, gedragen en gepredikt wordt dan blijft het risico bestaan dat op cruciale momenten verkeerde prikkels ervoor kunnen zorgen dat andere (zoals bijvoorbeeld commerciële) belangen boven het publieke belang gesteld worden."

Audit quality indicators

In het eerste half jaar lag de prioriteit naast het kennismaken met de sector op het opzetten van audit quality indicators (AQI's). Daarvoor zijn werkgroepen samengesteld die de kwartiermakers moeten adviseren over wat de juiste AQI's zouden moeten zijn en hoe die verankerd moeten worden. "De werkgroepen hebben reeds hun eerste ideeën aangeleverd, waaronder een set van mogelijke AQI's en een potentiële wijze van verankering van de AQI's. Deze set zal begin 2021 gedeeld worden met de verschillende gebruikers van de jaarrekening voor verdere aanscherping en zal vervolgens breed geconsulteerd worden. Zodra er een gedragen set AQI's is, zult u deze van ons ontvangen. Dat zal naar verwachting dit voorjaar zijn." De kwartiermakers laten verder aan de minister weten dat het voorstel voor de wijze van ontsluiting en verankering van de AQI's begin dit jaar bij de minister zullen liggen, zodat aanbevelingen waar nodig geïmplementeerd kunnen worden in een wetsvoorstel.

Structuurmodellen

Een andere prioriteit is de nadere vormgeving van het experiment met het intermediair model vanwege het kritische tijdsfad van dit experiment binnen de aanstellingstermijn van de kwartiermakers. "De grote lijnen voor de opzet van het experiment staan en de verkennende gesprekken voor deelname aan het experiment zijn gevoerd. Vanuit accountantsorganisaties is er positief gereageerd op een potentiële deelname aan het experiment. Vanuit potentieel deelnemende controlecliënten zijn er in dit stadium wel met name vragen ten aanzien van de praktische uitvoering.

Daarbij blijft het spannend of er voldoende vergelijkbare controlecliënten deel willen nemen aan het experiment."

De voorbereidingen voor de aanbesteding van het onderzoek naar de nadere effecten van het joint audit model, het onderzoek naar de nadere effecten van het audit only-model (inclusief *ring fencing*) en de effectmeting van het genoemde experiment met het intermediair model zijn volgens de kwartiermakers in volle gang. "Deze opdrachten zullen in het voorjaar van 2021 gegund worden en lopen daarmee op schema. [...] De resultaten van het onderzoek naar het joint audit model worden aankomend najaar verwacht en die naar het audit only-model rond eind 2021. Voor het experiment met het intermediairmodel is de gehele aanstellingstermijn van de kwartiermakers nodig. Over de uitkomst van het experiment met het intermediairmodel zal gerapporteerd worden in de slotrapportage van de kwartiermakers."

Cultuur

Wat betreft cultuurverandering is de indruk van de kwartiermakers dat de expliciete aandacht van de toezichthouder voor het onderwerp 'cultuur' bevorderlijk is geweest en nog is voor het agenderen van dit thema bij de raden van bestuur en de raden van commissarissen van de verschillende accountantsorganisaties. Het valt de kwartiermakers op dat zij in gesprekken over cultuur veel dezelfde termen horen. "Termen als 'lerende organisatie', 'veilige omgeving', 'waardengedreven', 'reflectie', 'oorzakenanalyse' en 'professioneel kritische houding'. Dit zijn belangrijke termen die goed resoneren in de buitenwereld, maar wij hebben ons nog onvoldoende een beeld kunnen vormen over hoe er binnen accountantsorganisaties daadwerkelijk in alle lagen van de organisatie invulling gegeven wordt aan deze termen."

De kwartiermakers stippen ook aan dat de ervaringen van de sector met reviews slecht en breed verspreid zijn en dat veel accountants reviews vrezen, zelfs jonge accountants die nog nooit een review hebben meegemaakt. Die vrees staat volgens de kwartiermakers een gezonde, veilige en lerende omgeving in de weg en daarmee ook een goed eindresultaat. "Compliance aan alle regels gaat dan immers boven reflectie op hetgeen een accountant ziet (de zogenaamde 'check the box-mentaliteit'). Het is dan ook belangrijk om vinger aan de pols te houden over hoe de accountantskantoren hiermee omgaan. Het doorbreken van de angst voor reviews kan cruciaal zijn voor het welslagen van de veranderingen op het gebied van cultuur en daarmee voor de kwaliteit van de accountantscontrole."

Fraude

Ten aanzien van de verbeteringen die gemaakt moeten worden op het gebied van onder meer fraude, (dis)continuïteit en de inzet van forensische expertise is er nauw overleg tussen de NBA en de kwartiermakers. "De NBA heeft hierbij het initiatief genomen voor de verplichtstelling voor accountants om in de accountantsverklaring meer inzicht te geven in hetgeen de accountant op deze terreinen gedaan en – op de specifieke opdracht – gezien heeft. Een mooi eerste resultaat."

Op het gebied van innovatie hebben de kwartiermakers samen met de AFM verkend in hoeverre de stelling klopt dat 'wet en regelgeving innovatie beperkt'. "Daar hebben wij (vooralsnog) geen grond voor gevonden. Desondanks blijken beperkingen voor innovatie door regelgeving wel een hardnekkig beeld te zijn. Wij blijven dan ook met de sector in gesprek om te kijken wat nodig is om innovatie verder te stimuleren en welke interventies op bijvoorbeeld cultuur en gedrag behulpzaam kunnen zijn om dit hardnekkige beeld weg te nemen. Het zou daarbij mooi zijn wanneer enkele accountantsorganisaties ook daadwerkelijk gebruik gaan maken van de reeds bestaande mogelijkheden bij de toezichthouder om met innovatie te experimenteren al of niet in een sandbox-constructie."

Pandemie en werkdruk

De kwartiermakers geven verder aan dat het de komende tijd een uitdaging wordt voor de sector om de werkdruk in de gaten te houden, onder meer vanwege de coronapandemie. "Door de coronapandemie is de druk op eenieder toegenomen. Voor accountants zit deze druk niet alleen in de persoonlijke omgeving, het omgaan met thuiswerken en het behouden van een gezonde werk-privébalans, maar ook in de consequenties die de pandemie op de maatschappij heeft. Naar verwachting zal 2021 een financieel zwaar jaar zijn met grote onzekerheid voor diverse ondernemingen en organisaties. Voor ondernemingen is het dan ook extra spannend en belangrijk dat de benodigde accountantsverklaringen tijdig tot stand komen. Een goedkeurende accountantsverklaring kan immers essentieel zijn voor het voortbestaan van de onderneming en daarmee het behoud van werkgelegenheid."

Gegeven deze belangen zit er volgens de kwartiermaker potentieel extra druk op de relatie tussen de accountant en de controlecliënt, bovenop het extra werk dat de accountant moet leveren voor bijkomende werkzaamheden ten aanzien van bijvoorbeeld waarderingen, de continuïteitsveronderstelling, aanvullende toelichting over de pandemie, het gebruik van overheidsregelingen en het eventueel evalueren en controleren van wijzigingen in de governance, systemen en processen van de onderneming.

"Gelet op de krapte op de accountantsmarkt zullen deze extra werkzaamheden bovendien veelal door dezelfde groep opgevangen moeten worden, als die nu reeds consequent aangeeft dat de werkdruk hoog is. Voor de accountantsorganisaties, en alle betrokkenen bij de accountantscontrole, ligt er dan ook een uitdaging om de komende tijd de werkdruk extra scherp te monitoren, zich richting opdrachtgever en andere stakeholders uit te spreken over

hetgeen haalbaar is – en dus ook wat niet kan – , scherp te zijn op welke activiteiten en controlewerkzaamheden daadwerkelijk bijdragen aan de kwaliteit van de controle en zorg te dragen voor aanvullende energiebronnen (als autonomie voor de werknemer en goed leiderschap). Op die manier kan mogelijk voorkomen worden dat de benodigde extra inspanningen van de accountant niet negatief gaan reflecteren op de stappen die reeds gezet zijn voor de benodigde cultuurverandering. Als kwartiermakers zullen wij de komende tijd hier dan ook extra oog voor hebben."

- [Eerste voortgangsrapportage kwartiermakers toekomst accountancysector](#)
- [Juridische verankering audit quality indicators \(AQI's\)](#)

Deel dit artikel

GERELATEERD

NIEUWS | 13 april 2021

AFM Jaarverslag 2020: 'Blijvende aandacht nodig voor kwaliteitsgerichte cultuur'

[Om de kwaliteit van wettelijke controles duurzaam van hoge kwaliteit te laten zijn, is blijvende aandacht nodig voor een kwaliteitsgerichte cultuur bij accountantsorganisaties.](#) →

NIEUWS | 12 april 2021

'We moeten de rol van brede gesprekspartner weer oppakken'

[In de controlepraktijk gaat veel aandacht uit naar compliance, het volgen van beroepsregels, toezicht en goed je werk doen. Maar de accountant heeft ook een verhaal...](#) →

Arnout van Kempen

DISCUSSIE | Column | 09 april 2021

Audit quality en innovatie

[Innovatie van de wettelijke controle is onmogelijk bij de bestaande regulering, meent Arnout van Kempen.](#) →

NIEUWS | 09 april 2021

Enquête NBA over inzet forensische expertise bij de jaarrekeningcontrole

[De Werkgroep Fraude van de NBA is een onderzoek gestart naar de inzet van forensische expertise binnen accountantsorganisaties. Een enquête hierover is uitgestuurd...](#) →

NIEUWS | 08 april 2021

Kwartiermakers organiseren rondetafelsessies voor managers accountantskantoren

[De twee Kwartiermakers toekomst accountancysector, Marlies de Vries en Chris Fonteijn, organiseren twee rondetafelsessies voor \(senior\) managers van accountantsorganisaties.](#) →